

ВЗАИМОВРЪЗКА БИЗНЕС - ОБРАЗОВАНИЕ

Маг. инж. Пламен Парушев, Доц. д-р Събка Пашова¹

Гл. ас. д-р Милен Митков², Моника Спасова

¹ Икономически университет – Варна

Катедра „Стокознание“, Варна,

²СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

RELATIONSHIP BUSINESS - EDUCATION

Mag. eng. Plamen Parushev, Assoc. Prof. Sabka Pashova, PhD¹

Head assistant Milen Mitkov, PhD², Monika Spasova

¹University of Economics – Varna,

Commodity Science Department

²Tsenov Academy of Economics, Svishtov

Резюме

Тук водещата тема би трябвало да бъде за „Бенчмаркетинга“, като качество на научноизследователската дейност на българската наука, за да се внесе необходимото „ноу-хау“ в перспективите на развитие на бизнеса и съобразяващото се с него професионално образование в областта на приложното наукознание. Но концептуалното осмисляне на перспективата (алтернативата), на българското икономическо развитие на бъдещото българско чудо се свързва с теорията за „догонващото развитие“. Това разбиране се защитава от два държавни научни института. Теорията подлежи на преосмисляне и съобразяване с националните цели и интереси, професионалното образование може да преодолее младежката безработица – общо социалното изискване за страните от Европейския Съюз. Социалната интеграция, чрез конкурентоспособността на вътрешния национален и вътрешен европейски пазар на труда изисква промяна на инфраструктурата на ръководство на образователната система с ориентация към кариерното развитие.

Ключови думи: държава, политики, бенчмарк, общество, образование, бизнес, икономика.

Abstract

Here the main topic should be Benchmarking as a research quality of Bulgarian science in order to bring the necessary „know-how“ into the prospects of business development and the relevant vocational education in the field of

applied science. But the conceptual understanding of the perspective (the alternative) of the Bulgarian economic development of the future Bulgarian miracle is associated with the theory of „catch-up development“. This understanding is defended by two state scientific institutes. The theory is subject to reconsideration and compliance with national goals and interests, vocational education can overcome youth unemployment - a common social requirement for EU countries. Social integration, through the competitiveness of the domestic national and European labor market, requires a change in the management infrastructure of the education system with a career orientation.

Key words: state, policies, benchmark, society, education, business, economy.

Въведение

Предложената тема за обсъждане е изключително актуална от гледна точка на валоризацията, т.е. практическата стойност, (печалбата) от държавната политика в областта на образованието и професионалната квалификация, регулативността също в областта на пазара на труда, по доброто взаимодействие между изискванията на предприемачите и инвеститорите и човешките ресурси в краткосрочен план, както и в по-далечна перспектива. Тази цел и задача на българското икономическо развитие е в обсега на европейската стратегия за интегрирането на научните изследвания в България, системата на висшето и средното образование с европейските изисквания и стандарти. Тук може да бъде посочено значението на Закона за професионалното образование и обучение (Национален център за информация и документация, INFO свят, Висше образование и наука, 2018), в полето на общественото внимание е дейността на министерството на образованието и науката за цялото преустройство, реформа на професионалното образование, квалификация и обучение.

При обсъждането на темата за взаимоотношението между бизнеса и професионалната ориентация и квалификация сме склонни да поставим ударението върху т. нар. „Бенчмарк“.

За да обосновем ролята на научните изследвания, на научния капацитет на България – не като страничен наблюдател на извършващите се промени, а като деен участник, който защитава необходи-

мия стандарт на образователните достижения. За да се излезе от състоянието на провинциални компетенции и преоткриване на научни отрасли, които отдавна са изминат период в развитието на други страни имаме в предвид терминология, използвана най-вече от обществените науки, идеи, научни подходи, парадигма. Задава се въпросът: Кои водещи личности, научни капацитети, мобилни изследователски групи, институти – т.е. индивидуално или колективно или само колективно определят „Бенчмаркинг“ – т.е. стандарта, стандартизацията при научните изследвания, научните програми, учебните програми, квалификацията на преподавателския състав? Защото оставаме с впечатлението, че там където трябва да се изяви личността са нейните креативни способности, възможности и с необходимия стандарт на квалифицираност нейната роля се замества и измества от познатия от преди 1989 г. – уравниелност и колективна административна регулативност.

Ето защо питаме не е ли необходима драстична промяна, т.е. цялостна реформа в областта на администрирането на научните изследвания, на научното развитие във времето, когато заглъхна ехото от критичното мислене на бивш министър за равнището на БАН, защото продължаваме своя въпрос, дали подлежи на административна, т.е. чиновническа регулация живото научно творчество, свободния обмен на идеи, без да е необходима автоцензура и опосредстващи обема административни чиновнически звена, които се само-възпроизвеждат зад различни измислени и неадекватни на българската действителност, т. нар. организационни форми?

Защото разрешаването на реалните противоречия в системата на научното развитие и изследване не е само точка от дневния ред за бюджетно финансиране, а задача за преобръщане на „пирамидата“ по-малко организационни звена, които живеят и се само-възпроизвеждат за сметка на научни творци, самостоятелност, ангажираност и отговорност на приобщените към научните изследвания творци, част от които биха могли да осъществяват връзката между теорията и практиката, да актуализират професионалните програми за образование и обучение и да дадат реален принос за адекватност на човешките ресурси на изискванията на пазара на труда.

Във връзка с тези разсъждения ще посочим, че протоколно и без да даваме своя оценка на концептуалния подход към характера и перспективата на развитие на българската икономика, като приемаме, че именно от модела на икономиката ще зависи изискването към професионалното образование и квалификация. От библиографската справка, предложена от професор Росица Чобанова към нейното изследване „Иновативност на националната икономика“, академично изд. „Проф. Марин Дринов“ София, 2012 г., става ясно, че два научноизследователски института под ръководството на БАН – Икономически институт при БАН и Института за философски изследвания при БАН, в началото на 21 век се ангажират с концепцията за „догонващо развитие“ за същността на българската икономика като „догонваща“ главно европейското икономическо равнище (Чобанова, 2012).

Въпрос на друга тема, друг разговор е необходимото изискване да се обсъди концепцията за „догонващото развитие“ в смисъл дали е само и най-вече Българска концепция или поради допустимия и желанието, но зависи в каква степен и при какви условия научен обмен на идеи и подход, тази концепция за „догонващото развитие“ отразява, т.е. тя е научното „ехо“ на руска концепция за „догонващо развитие“, характеризираща състоянието и перспективите не само на България, но и на страните от бившето съветско пространство, т.е. т. нар. Източна Европа може така да се разбира кога, как и дали тези държави биха се интегрирали в Европейското икономическо пространство, защото според някои предвиждания, на нашата страна ще са необходими почти още 50 години, за да осъществи необходимата кохезия?

Материали и методи

Тук е уместно да се въведе темата за перспективите на развитие на икономиката на Европейския съюз. Необходимо е позоваването на мнението на директора на Европейския клон на Международния валутен фонд пред информационната агенция („Дойче Веле“, 2019), който заявява: „European economies improving set to recover“.

Изводът, който може да се направи е, че „оздравителният“ „възстановителният“ период на европейската икономика може да изисква

нови подходи към българската икономика, не е изключено със засилващ се ефект от иновативността и практическата приложимост на различните образователни системи и на научните изследвания. Доказателство за основателността на подобни разсъждения са инициативите в последно време – за международна конференция на представители на страните от Югоизточна Европа, посветена на иновациите, конференция по същата тема от ученици от средните училища в Кюстендил. Възможни са следните варианти в концептуалния подход към тезата за „догонващото развитие“ – (Ангелов, Ив. и др. 2003), внедряването на иновациите ще даде допълнителен тласък, стимул за ускоряване на темповете на икономически растеж, внедряването на иновациите ще бъде водещият „тренд“, „уклон“ в икономическото развитие, който ще диктува условията за активна промяна на, т.е. – актуализация на вече утвърдени научно-изследователски и учебни програми.

Относно не само характера, възможностите за трудова реализация млади кадри, които след завършване на висшето образование са потенциално безработни, представлява научен интерес научната дискуссия край „Кръгла маса“, излъчена от турския телевизионен канал (TRT, 2019), на английски език. Темата на дискуссията („Over education“) TRT, т.е. образование отвъд необходимостта, изискуемия икономически, от гледна точка на пазара на труда, стандарт.

Резултати и обсъждания

Дискусионният въпрос е: т.е. дали това „свръхобразование“ не накърнява, няма ли да причини вреди на икономиката? Защото препускането по образователни програми и прескачането от ВУЗ към ВУЗ може да е за сметка на качеството на полученото образование, а не се изключва и възможността да бъде за сметка на личностна удовлетвореност, без участие в пазара на труда.

Тук се налага кратко да се спрем на въпроса, какви са заявените свободни работни места от бюрата по труда на местно равнище: гр. Балчик, гр. Добрич. Справката е публикувана на втора страница в изданието на местния вестник „Балчик“. От заявените работни места само две три са за специалисти с висше образование, за останалите се изискват трудови умения за работата с определена машина

или за ръчен труд, (Вестник „Балчик“, 2019). От публикуваната справка дори може да се направи извода, че преценката за равнище на квалификацията не винаги зависи от образователната степен, ръчният труд не трябва да се пренебрегва, възникват допълнителни изисквания за трудова безопасност, за работа в екип.

В този смисъл не може да се подценява износа на българска работна ръка за трудовия пазар в Западна Европа, където с българско участие се попълва работна ниша поради значително по-високото възнаграждение, но за сметка на вътрешния пазар на труда.

За да се затвори „кръга на разсъждения“, отново може да се направи следния извод: Трудовата заетост и нейният състезателен характер е свързана с равнището на трудовото възнаграждение, на работната заплата и нейната покупателна възможност. Въпросът за "потреблението и харченето" периодично превлича не само изследователи, но и политически личности, от чието решение зависи развитието на икономиката на определена държава, към класическата икономическа теория на Кейнсианството. Проф. Росица Чобанова е включила в своята справка изследователски труд на автор, посветен на Пост-Кейнсианската теория, политическата технология от гледна точка на изискването за продължителен икономически растеж (Чобанова, 2012).

Заклучение

В хода на така направеното изложение бихме формулирали следния теоретичен и практически казус - за прехода от Кейнсианство към Пост-Кейнсианство на страните в „преход“ и обратно към Кейнсианството от гледна точка на изискването за регулиране на бюджетния дефицит, стимулиране на потреблението чрез повишаване стойността на парите и на трудовото възнаграждение, ориентация към икономически растеж в съответствие с възможностите на отделните икономически райони на България.

Използвана литература

1. Ангелов, Ив. и др. (2003). Икономиката на България и Европейския Съюз: Стратегия за догонващото развитие до 2020 г. Икономически институт при БАН, Фондация „Фридрих Еберт“, София.

2. Маринов, В., Савов, М., Петров, М. и др. (2014). Европейска икономическа интеграция. Трето преработено и допълнено издание. Университетско издателство „Стопанство“, УНСС, София.
3. Чобанова, Р. (2012). Иновативност на националната икономика, Академично изд. „Проф. Марин Дринов“ София.
4. Вестник „Балчик“ (16-22.05.2019 г.).
5. Закон за професионалното образование и обучение, обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999 г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 2000 г., ... изм. и доп. ДВ. бр. 103 от 28 Декември 2017 г., изм. и доп. ДВ бр.108 от 29.12.2018 г.
6. Информационна агенция „Дойче Веле“ (14.05.2019 г.).
7. Национален център за информация и документация, INFO свят, Висше образование и наука (2018), бр. 4, <http://nacid.bg/bg/> последно използване на електронния ресурс (20.05.2019 г./23:30 часа).
8. Турския телевизионен канал (TRT 17.05.2019 г.).
9. Bellais, R. (2004). Post Keynesians theory, technology police and long-term growth., *Journal of Post-Keynesians Economics*, Armonk (N.Y.), vol. № 3, pp. 419-440.

**КАЧЕСТВО, КОНТРОЛ
И ЕКСПЕРТИЗА НА СТОКИТЕ**

**QUALITY, CONTROL
AND EXPERTISE OF GOODS**

Сборник с доклади
Conference proceedings

**КАЧЕСТВО, КОНТРОЛ
И ЕКСПЕРТИЗА НА СТОКИТЕ**

**Сборник с доклади от Кръгла маса
с международно участие**

**QUALITY, CONTROL
AND EXPERTISE OF GOODS**

**Articles from a Round table
with international participation**

2019

Издателство „Наука и икономика”
Икономически университет – Варна

Тази книга или нейните части не могат да бъдат възпроизведени или предавани под каквато и да е форма, или по какъвто и да е начин, електронен или механичен, и копирани без писменото разрешение на издателя.

This book or its parts may not be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, and copied without the written permission of the publisher.

© Издателство „Наука и икономика”,
Икономически университет – Варна, 2019.

ISBN 978-954-21-1000-2

ОРГАНИЗАТОРИ

Център за качество на стоките и потребителска защита
Държавна агенция за метрологичен и технически надзор
Комисия за защита на потребителите

НАУЧЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Теменуга Стойкова – Председател,
Икономически университет – Варна,

Център за качество на стоките и потребителска защита

Проф. д-р. т. н. Юрий Т. Платов – Российский экономический университет им. Г. В. Плеханова

Проф. к.т.н. Николай Беднарчук – Львовский научно-исследовательский экспертно-криминалистический центр

Проф. к.т.н. Наталия Омельченко – Луганский национальный университет им. Тараса Шевченко

Доц. к.т.н. Светлана Золотова – Российский экономический университет им. Г. В. Плеханова

Доц. ктн Силва Саградиан – Арменски държавен икономически университет

Доц. д-р Събка Пашова – Икономически университет – Варна

Доц. д-р Денка Златева – Икономически университет – Варна

Гл. ас. д-р Ваня Живкова – Икономически университет – Варна

Гл. ас. д-р Антоанета Стоянова – Икономически университет – Варна

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Теменуга Стойкова – Председател, Икономически университет – Варна

инж. Мирослав Йотов – ДАМТН, Главен Директор „Надзор на пазара”

Христо Милев – КЗП, Регионална дирекция Варна

Доц. д-р Събка Пашова – Икономически университет – Варна

Доц. д-р Денка Златева – Икономически университет – Варна

ORGANIZERS

Center for Goods Quality and Consumer Protection
State Agency for Metrology and Technical Surveillance
Commission for Consumer Protection

SCIENTIFIC COMMITTEE

Assoc. Prof. Temenuga Stoykova, PhD – Chairman,
University of Economics – Varna, Center for Goods Quality and
Consumer Protection

Prof. Dr. tech. sc. Yuri T. Platov – Plekhanov Russian University of
Economics

Prof. Mykola Bednarchuk, PhD – Lviv Research Forensic Centre

Prof. Natalia Omelchenko, PhD – Luhansk Taras Shevchenko National
University

Assoc. Prof. Svetlana Zolotova, PhD – Plekhanov Russian University of
Economics

Assoc. Prof. Silva Sagradyan, PhD – Armenian State University of
Economics

Assoc. Prof. Sabka Pashova, PhD – University of Economics – Varna

Assoc. Prof. Denka Zlateva, PhD – University of Economics – Varna

Chief Assist. Prof. Vania Zhivkova, PhD – University of Economics –
Varna

Chief Assist. Prof. Antoaneta Stoyanova, PhD – University of
Economics – Varna

ORGANISING COMMITTEE

Assoc. Prof. Temenuga Stoykova, PhD – Chairman

University of Economics – Varna,

Center for Goods Quality and Consumer Protection

MSc. Miroslav Yotov - State Agency for Metrological and Technical
Surveillance (SAMTS), Director General „Market Surveillance”

Hristo Milev – Commission for Consumer Protection, Regional
Directorate Varna

Assoc. Prof. Sabka Pashova, PhD – University of Economics – Varna

Assoc. Prof. Denka Zlateva, PhD – University of Economics – Varna

Дискутирани теми и тематични направления на кръглата маса

- ❖ Качество на стоките – формиране, потребителни свойства.
- ❖ Управление и контрол на качеството на стоките.
- ❖ Експертиза на качеството на стоките – правни, организационни аспекти и добри практики.
- ❖ Надзор на пазара – изисквания и добри практики.
- ❖ Взаимовръзка бизнес-образование.

Discussion topics and thematic directions of the round table

- ❖ Quality of goods – formation, consumer properties.
- ❖ Product quality expertise – legal, organizational aspects and good practices.
- ❖ Market surveillance – requirements and good practices.
- ❖ Business – education interconnection.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

1. **Доц. д-р Теменуга В. Стойкова**
Подготовка на кадри в областта на качеството,
контрола и експертизата на стоките 19
2. **Гл. директор Мирослав Йотов,**
гл. експерт Снежина Съботинова,
гл. експерт Антонио Кръстев
Дейности на главна дирекция „Надзор на пазара”
по отношение надзора на пазара на продукти,
продавани онлайн 28
3. **Гл. директор Мирослав Йотов,**
експерт Ангел Велков
Преглед на някои общи и специфични рискове
за потребителя при онлайн търговията 41
4. **Проф. д.х.н. Татьяна И. Чалых,**
доц. к.т.н. Елена Ю. Райкова
Проблеми безопасност в современных
инновационных товарах 49
5. **Гл. ас. д-р Миглена Душкова,**
гл. инспектор Валентина Спасова
Опасните стоки и специфичните изисквания
към безопасността на стоките, играчките и площадките,
предназначени за деца 59
6. **Ас. Величка Маринова,**
доц. д-р Теменуга Стойкова
Роля на стандартите за качеството на рециклираната хартия 70
7. **Д-р Мариета Стефанова**
Въздействие на логистиката върху икономиката 79
8. **Проф. д.х.н. Татьяна И. Чалых,**
асп. Алексей Крутовский
Структура и барьерные свойства полимерных
упаковочных материалов 91

9. Проф. к.т.н **Наталья Омельченко,**
доц. к.т.н. **Анна Браилко**
Актуальные вопросы развития независимой
экспертизы в Украине 97
10. **Roman Zaiats, PhD**
Actuality of the development of modern express-analysis
methods for value of its market value in judicial expertise 106
11. Доц. ктн **Раиса А. Платова,**
доц. д-р **Теменуга В. Стойкова,**
к.г-м.н **Виктор А. Рассулов**
Идентификация фарфоровых изделий по виду материала
и условиям обжига методами оптической спектроскопии 116
12. **Ярослав Заяц,**
Александр Яровой,
проф. к.т.н. **Микола Беднарчук**
Проблемы исследования ювелирных изделий
из драгоценных металлов в судебной
товароведной экспертизе 124
13. **Prof. Dr. tech. sc. Yuri T. Platov,**
Assoc. Prof. cand. tech. sc. E. Zhirkova,
Assoc. Prof. cand. tech. sc. G. Bobozhonova,
Prof. Dr. tech. sc V. Martirosyan,
Student D. Giniyatova
Quality control and forecasting of technological properties
of wheat flour by multivariate method of analysis 136
14. **Goloviznina Marina, master student,**
Prof. Dr. t. sc. Alla Ryzhakova
Comparison of russian and foreign experience
of confectionery sensory evaluation 142
15. Доц. к.т.н. **Ольга Б. Горюнова,**
ас. **Екатерина С. Водорезова**
Результаты сравнительной оценки эргономических
показателей косметических масок для лица
на нетканой основе 148

16. **Гл. ас. д-р Антоанета Стоянова**
Нововъзникващи опасности – риск
за безопасността на храните 157
17. **Гл. ас. д-р Дамян Д. Киречев**
Хуманното отношение към селскостопанските
животни – предпоставка за постигане на безопасност
във веригата за производство на храни 169
18. **К.т.н. Гончаренко Оксана Анатольевна**
Идентификация и експретиза качества
вареных колбас „докторская” стандартными методами 184
19. **Доц. д-р Събка Папова**
Традиционни български храни 194
20. **Оксана Передрий,**
доц. к.т.н. Елена Пахолюк,
Особенности сертификации продуктов питания
соответственно требованиям стандартов „халяль” 204
21. **Prof. Dr. tech. sc. Yuri T. Platov,**
Grad. Stud. Dmitrii A. Metlenkin,
Assoc. Prof. cand. ch.. sc. Aleksei E. Rubtzov
Ir spectroscopy combined with chemometric tools
(PCA, PLS) for adulteration analysis of butter 211
22. **Проф. д.т.н. Людмила Г. Елисеева,**
асп. Дарья Кокорина,
доц. к.т.н. Елена Жиркова
Формирование портрета безглютенowych пищевых
продуктов с заданным химическим составом
(на примере безглютенowych хлебцев на основе киноа) 217
23. **Grad. Stud. Tatyana Kryachko,**
Prof. Dr. tech. sc. V. Malkina,
Prof. Dr.tech. sc. Valery Chernykh,
Assoc. Prof. Dr. tech. sc. Vl. Martirosyan,
Assoc. Prof. can. tech. sc. El. Zhirkova
Influence of powders of cabbage of broccoli on rheological
behavior of a crumb and degree of callousness
of bread from wheat flour 230

24. **Eliseeva L. G.,
Othman Ali Jamil,
Zelenkov V. N,
Latushkin V. V**
The effect of organosilicon containing preparation
to improve consumer properties of leafy lettuce
(lactuca sativa var. Dubachuk mc) cultivated under urban
conditions in isr-01 phytotron 240
25. **Проф. д.т.н. Михаил Н. Елисеев,
к.э.н., ст. преп. Ольга М. Алексеева**
Исследование качества
и идентификация коньяков Франции 251
26. **Assoc. Prof. Silva Sagradyan PhD,
Shushan Harutyunyan cand. tech. sc.,
Amelia Ghazaryan cand.ec. sc.**
Comparative characteristics of the oak wood
of various regions used in the technology
of production of cognac 259
27. **Ас. Петя Атанасова Атанасова**
Влияние на вида на пивните дрожди и процеса
на ферментация върху качеството на бирата 267
28. **Assoc. Prof. Cand. tech. sc. Irina Alekseevna Makhotina,
Assoc. Prof. Cand. agr. sn Agapkin Alexander Matveevich**
The influence of antialimental components on food safety 277
29. **Докторант Цветомир Йосифов Маринов**
Печеливши и губещи от санкциите между Русия
и Европейския съюз: търговията с хранителни
стоки на Беларус 285
30. **Маг. инж. Пламен Парушев,
доц. д-р Събка Пашова,
гл. ас. д-р Милен Митков,
Моника Спасова**
Взаимовръзка бизнес – образование 295

- 31. Доц. к.т.н. Золотова Светлана,
студент Русакова Анастасия,
студент Барсегян Мариана**
Подтверждение оригинальности ювелирных изделий
как необходимый этап при определении
их рыночной стоимости 302
- 32. К.т.н. Наталия Попович,
аспирант Михаил Стефаник,
к.т.н. Катажина Лавинска,
к.т.н. Виолета Сервета**
Формирование новых потребительских свойств обуви
при использовании волокон бамбука 309